

Ольга КОСТРИБА

аспірантка кафедри української мови, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0003-2551-5046

olha.husphit@pnu.edu.ua

Бібліографічний опис статті: Костриба, О. (2022). Когнітивний вимір словотвірної семантики у внутрішньочислівниковому словотворенні: подієвий зміст. *Folia Philologica*, 4, 43–50, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/6>

КОГНІТИВНИЙ ВИМІР СЛОВОТВІРНОЇ СЕМАНТИКИ У ВНУТРІШНЬОЧИСЛІВНИКОВОМУ СЛОВОТВОРЕННІ: ПОДІЄВИЙ ЗМІСТ

У статті пропонується розгляд когнітивного аспекту словотвірної семантики похідних із мутаційним типом деривації у внутрішньочислівниковому словотворенні. Аналіз реалізовано шляхом залучення фреймового пропозиційно-семантичного методу, що сприяє когнітивному моделюванню дериватів семи словотвірних значень із урахуванням ієрархічності фреймових структур (фрейм → субфрейм → слот → триелементна пропозиційна схема → трикомпонентна конкретна пропозиція). Обґрунтовано наявність значущої дії як одного з трьох конституентів глибинного рівня мови, його ядра. Центральний предикат властивий похідним із мутаційним типом деривації, які оперті на подієву пропозицію. Встановлено тематичне наповнення словотвірних значень когнітивного змісту, а також вербалізовані слоти, під якими розуміємо мотивувальні семи кожного лексико-семантичного варіанта непохідного вершинного нумератива. З'ясовано, що словотвірні значення можуть згрупуватися на базі ментальних слотів чи функціонувати з опертями на єдину тему, а також виявлено їх вербалізаційні прояви. Словотвірна семантика похідних із мутаційним типом деривації може характеризуватися семантичними прирощеннями, які встановлюються в межах кожного лексичного значення, а також прирощеннями на рівні пропозицій, а саме ліво- та правобічних актантів і предикатної частини. Уперше в україністиці зміщено акцент з опису фрейм-структур, представлених словотвірними гніздами, на словотвірне значення, яке встановлене за ономаціологічним принципом (із урахуванням відмежування функційно-семантичної категорії кількості від словотвірної семантики). Такий підхід сприятиме комплексному опису словотвірної семантики, доповнюючи здобутки основоцентричної та семантичної дериватології когнітивним виявом. У результаті роботи типологізовано актантні частини пропозицій, представлені кількісним змістом, що уможливило встановлення когнітивного аспекту словотвірної семантики дериватів, які виводяться від числівників. Перспективи роботи також передбачають комп'ютеризацію даних, що сприятимуть пошуку слів за такими запитами, як «фрейм», «когнітивний слот», «вербалізований слот», «пропозиційна схема», «пропозиція», «словотвірне значення».

Ключові слова: словотвірне значення, дENUMERATИВ, словотвірне гніздо, фрейм, субфрейм, слот, пропозиційна структура, пропозиція.

Olha KOSTRYBA

Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenko street, building 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2551-5046>

olha.husphit@pnu.edu.ua

To cite this article: Kostryba, O. (2022). Kohnityvnyi vymir slovotvirnoi semantyky u vnutrishnochyslyvnykovomu slovotvorenni: podiievyyi zmist [Cognitive Dimension of Word-Formation Semantics in Intranumeral Word Formation: Event-Based Content]. *Folia Philologica*, 4, 43–50, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/6>

COGNITIVE DIMENSION OF WORD-FORMATION SEMANTICS IN INTRANUMERAL WORD FORMATION: EVENT-BASED CONTENT

The article proposes to consider the cognitive aspect of the word semantics of derivatives with a mutational type of derivation in the intra-numerical word formation. The analysis is implemented by involving a propositional-semantic

frame method that promotes cognitive modeling of derivatives of seven word-forming meanings, taking into account the hierarchy of frame structures (frame → subframe → slot → three-element propositional scheme → three-component specific proposition). The presence of a significant action as one of the three constituents of the deep level of language, namely its core, is justified. The central predicate is inherent in derivatives with a mutational type of derivation, which are based on an event proposition. The thematic filling of word meanings of cognitive content is established, as well as verbalized slots, by which we understand the motivational seme of each lexical-semantic variant of the non-derived vertex numeral. It has been found that word meanings can be grouped based on mental slots or function based on a common theme. Additionally, their verbal manifestations have been identified. The word semantics of derivatives with a mutational type of derivation can be characterized by semantic increments, which are set within each lexical meaning, as well as increments at the level of propositions, namely left and right-sided actors and the predicate component. For the first time in Ukrainian studies, the emphasis has shifted from the description of frame structures represented by word nests to a word value that is established according to the onomasiological principle (taking into account the distinction of the functional-semantic category of quantity from the word semantics). This approach will facilitate a comprehensive description of word semantics, complementing the achievements of derivatology with cognitive discovery. As a result of this work, the actant components of propositions, represented by quantitative content, have been typologized. This enables the establishment of the cognitive aspect of word-formation semantics in derivatives derived from numerals. The prospects of this research also include data computerization, which will facilitate searching for words based on queries such as “frame”, “cognitive slot”, “verbalized slot”, “propositional scheme”, “proposition”, and “word-forming meaning”.

Key words: word-formation meaning, denumerative, word-formation nest, frame, subframe, slot, propositional structure, proposition.

Актуальність проблеми. Сучасні напрями українського мовознавства репрезентовані поліпарадигмальним виявом, представленим єдністю лінгвістичного, антропоцентричного та когнітивного аспектів, що зумовлено комп'ютеризацією фактично всіх сфер діяльності людини. Інтенсифікація життя людства призвела до того, що виникла необхідність актуалізувати процеси свідомості задля досягнення її прихованих змістів із метою практичного застосування.

Позасвідомо реальність оперта на людський досвід, який зберігається в мові та реалізується її засобами на всіх рівнях. Особливо вагомим та актуальним є когнітивне трактування словотвірного рівня мовної системи. Розгляд дериватологічних проблем крізь призму когнітології призводить до необхідності розв'язання нових завдань на кшталт дослідження на глибинному рівні мови квінтесенції осмислення людиною навколишньої дійсності, концептуалізації та підведення під певні рубрики досвіду уявлення людини про світ, що сприяє оновленому погляду на відомі факти мови (Борисенкова, 2009: 63).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові розвідки присвячені когнітивному моделюванню одиниць текстового рівня (Бодлырев, 2000; Полужин, 1999) та дериватів, що ізольовані від текстового дискурсу (Кочерга, 2012; Фаломкіна, 2012; Шишліна, 2011; Яценецкая, 2014), а також одиниць типологізації мовного матеріалу, зокрема словотвірному типу (Евсеева, 2011), словотвірній парадигмі (Грещук,

2012), щонайбільше – словотвірному гнізду (СГ) (Грещук, 2020; Евсеева, 2011; Осадчий, 2007; Павленко, 2015; Пономарева, 2017 та інші).

Лінгвокогнітологічна інтерпретація словотвірного гнізда (СГ) сягає традиційного розуміння дефініції «фрейм» як структури знань людської пам'яті, завдяки якій можна її зробити придатною для ситуації такого ж типу шляхом заміни певних деталей (Минский, 1979). Отже, словотвірне гніздо становить фрейм-структуру, що накопичує, категоризує, експлікує певне ментальне знання людини за допомогою засобів словотвірної системи мови (Пономарева, 2017) та може слугувати інструментарієм для структурування певного концепту (Антологія концептов, 2005).

У нашому дослідженні вперше зміщено акцент з вивчення когнітивного моделювання фрейму на словотвірне значення (СЗ) з урахуванням фреймової організації словотвірних гнізд, адже ономазіологічні вияви словотвірних значень та ментальних рівнів мови тісно переплітаються. Оскільки когнітивний вимір словотвірної семантики у внутрішньочислівниковому словотворенні ще не був предметом наукової розвідки, то це становить **новизну** дослідження. Такий підхід доповнить здобутки семантичної, а також основоцентричної дериватології, яка базована на ономазіологічному принципі та представлена ґрунтовними напрацюваннями, що зорієнтовані на вивчення ядра твірної бази (Нариси з основоцентричної дериватології, 2007).

Отже, мета нашої роботи – проаналізувати когнітивну природу словотвірної семантики числівників як виразників певного фрейму. Реалізації поставленої мети передують завдання, які необхідно виконати: 1) встановити словотвірні значення денумеративних числівників; 2) обґрунтувати подієвість семантики похідних мутаційного типу деривації; 3) змоделювати когнітивні вияви СЗ у внутрішньочислівниковому словотворенні, що оперті на подієві пропозиції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Когнітивний аналіз внутрішньочислівникового словотворення реалізовано на ґрунті шістнадцяти словотвірних гнізд із вершинами-нумеративами, що еквівалентні тринадцяти фреймам, серед яких три фрейми є комплексними: фрейм *один* репрезентують СГ *один*, *перший* / *розм. первий*, фрейм *два* – СГ *два*, *другий*, фрейм *чотири* – СГ *чотири*, *сорок* (про комплексні фрейми див. (Осадчий, 2007: 15)); похідні числівники у СГ *перший* / *розм. первий* та *другий* не виявлені. Дериваційне наповнення фреймів становить 239 похідних: у фреймі *один* виявлено 9 од., у *два* – 17 од., у *три* – 24 од., у *чотири* – 11 од., у *п'ять* – 11 од., у *шість* – 10 од., у *сім* – 11 од., у *вісім* – 20 од., у *дев'ять* – 10 од., у *десять* – 63 од., у *сто* – 25 од., у *тисяча* – 19 од., у *мільйон* / *заст. мільйон* – 9 од.

Аналізуючи словотвірну семантику денумеративів, встановлено, що інваріантне значення 8 похідних (*двойко*, *двоєчко*, *двійко*, *трійко*, *тройко*, *четвірко*, *п'ятірко*, *семерко*) характеризується модифікаційним типом деривації, а 231 утворення ґрунтується на мутації твірної основи. Така типологія вагома для встановлення структур, на які оперті значення числівників, адже модифікатам притаманна двокомпонентна логічна структура (Л-пропозиції), де мовець оперує уже відомою йому інформацією, натомість похідним із мутаційним типом деривації властиві трикомпонентні схеми з ядерною значущою дією (П-пропозиції), відображаючи при цьому дійсність та вказуючи на дії, які відбуваються в цій дійсності з її ж діячами (Шмелева, 1988: 12; Осадчий, 2007: 15–16). Найявність подієвої семантики у структурі похідних мутаційного типу, власне, пояснює той факт, що виявлення їхньої ономазіологічної ознаки не становить труднощів та має інший характер, ніж у модифікаційних утвореннях (Грещук, 1995: 38–39). Проаналізуємо зазначені вище

постулати: дериват *п'ятнадцятеро* (СГ *п'ять*) є виразником СЗ «*недискретна кількість від дискретної*» із мутаційним типом деривації, де ономазіологічна база – це *дискретна кількість*, ономазіологічна ознака – *недискретна кількість*, які на ментальному рівні об'єднуються довкола центральної та водночас прихованої дії – *складається з / називає* – та становлять її пояснювані компоненти; натомість модифікаційний дериват *семерко* зі СЗ «*гіпокористична недискретна кількість*» виявляє інший, двокомпонентний тип відношень, що зумовлено взаємодією ономазіологічної ознаки та бази, які в обидвох випадках експлікуються *недискретним* змістом, тобто тут не відбувається якась дія, а тільки виявлена вказівка на її додатковий зміст – *гіпокористичність*.

Кількість встановлених для аналізу СЗ з мутаційною П-пропозиційною семантикою становить 7 позицій, а саме: «*порядкове відношення до дискретної кількості*» (64 од.: *шестисотий* (СГ *сто*)), «*недискретна кількість від дискретної*» (29 од.: *п'ятеро*), «*порядкове відношення до дискретно-недискретної кількості*» (3 од.: *стонадцятий* (СГ *десять*)), «*дискретна кількість від порядкової*» (1 од.: *півтретя*), «*розташований на невизначеній дискретній кількості*» (1 од.: *надцять*), *неускладнене синтагматичне СЗ* (64 од.: *дев'ятдесят* (СГ *дев'ять*)), *ускладнене синтагматичне СЗ* зі СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*» (69 од.: *чотирнадцятий* (СГ *чотири*)).

Формулювання ономазіологічних виявів – бази та ознаки, на які спираються СЗ та конкретні, найбільш ідеальні ментальні схеми, за якими встановлюється лексичне значення слова – пропозиції (див. нижче), передбачають відмежування функційно-семантичної категорії кількості від її онтологічного прояву. Природним виявом кількості є певна сутність, якій характерна дискретність, тобто вона має визначене місце у стосунку до інших сутностей, а усе інше – це кількості, яким не протистоїть нічого (Аристотель, 1939). Експлікується категорія кількості на різних мовних рівнях, однак лексичний знаходиться найближче до його буттєвої суті (Вакалюк, 2019: 24), тому найбільшою мірою вона проявляється в числівниковій системі мови. Категоріальний вияв кількості представимо опозиційною схемою «+ / – / +/-». Реальне значення кількості мають нумеративи

з дискретним змістом (+), репрезентовані кількісними числівниками в квантитативній функції, а нумеративна функція кількості становить логічний аспект математизованого мислення. Ірреальне значення кількості мають збірні числівники з недискретним змістом (-), де членування кількості характеризується тільки внутрішнім семантичним проявом, а також дискретно-недискретна група слів (+/-), де корелюють різнорівневі дискретні сутності, як наприклад, площина кількості та порядкове її членування (порядкові числівники), членована визначена кількість (дробові нумеративи) та членована невизначена кількість (неозначено-кількісні числівники). Така типологізація сприяє встановленню та формулюванню прихованих змістів кількісного значення.

Для з'ясування глибинних, когнітивно зорієнтованих рівнів словотвірної семантики числівників застосовуємо метод фреймового пропозиційно-семантичного моделювання, який передбачає дотримання ієрархічності фреймової структури та встановлення прихованих смислів (Евсеева, 2011). Підпорядкованість елементів зумовлена тим, що структуру будь-якого фрейму можна графічно зобразити як мережу, вузлові компоненти якої взаємодіють між собою (Минский, 1979). Ієрархічність фрейму представимо так: *фрейм* → *субфрейми* → *слоти* → *пропозиційні структури* → *пропозиції* (*актантна* та *предикатна частина пропозиції* (за наявністю)).

Інтерпретація теоретико-практичних дефініцій має такий вигляд: *фрейм* – словотвірне гніздо чи їх комплекс, *субфрейми* (мотивувальні лексико-семантичні варіанти), *слоти* (когнітивний слот як ментальна тема групи слів; вербалізований слот (ВС) як мотивувальна сема вершинного конститuenta гнізда, що об'єднує деривати на рівні правобічного поширювача, тобто ономасіологічної ознаки), *пропозиційні структури* (ПС як структурно-логічна схема репрезентації згорнутого судження – семантики деривата), *пропозиції* (П – конкретні реалізації ПС) → *актантна частина пропозиції* (актант 1 експлікує ономасіологічну базу та представлений дериватом; актант 2 виражає твірне слово та репрезентує ономасіологічну ознаку) та *предикатна частина пропозиції* (значуща дія, на яку оперте лексичне значення утворень мутаційного типу деривації як представників

П-пропозицій) (Евсеева, 2011; Пономарева, 2017; Осадчий, 2007).

Когнітивний аналіз словотвірної семантики може реалізуватися на різних ступенях узагальнення та з акцентом на будь-який зі складників фрейму. У роботі охарактеризовано два аспекти: 1) схематизацію ментального рівня словотвірної семантики у внутрішньочислівниковому словотворенні, 2) виявлення тематичних особливостей словотвірних значень.

1. Пропозиційно-семантичний аналіз словотвірних значень передбачає виявлення подієвого змісту семантики похідних нумеративів у межах кожного СЗ. Як зазначає І. Евсеева, похідним із мутаційним типом деривації властива неспівмірність семантики деривата єдності значень твірного слова та словотворчого засобу (Евсеева, 2011: 124). Значення структура похідних часто характеризується лексичними прирощеннями (Евсеева, 2011: 303–306), наприклад, *третій* (1. // [який надходить, настає за чимось другим // який перевищує два, наближається до (третьої) години] //); при цьому транспозиційне значення інваріантної семантики деривата *третій* (// у знач. ім. [той (та), що йде, займає місце після другого (другої)]) характеризується СЗ на кшталт «особа за...», тому вони не є предметом нашого дослідження. У денумеративному словотворенні виявлено також прирощення на рівні пропозиційної моделі, тому пропозиції, якщо предикатна частина упускається без втрати змісту в значеннєвій структурі похідного (Евсеева, 2011: 138), а також прирощуватися можуть актантні частини пропозицій, якщо кількість передбачає логічне найменування цифри та числа і навпаки, однак лексикографічно такі явища не зафіксовані. Прирощення будь-якого типу подаємо в квадратних дужках та маркуємо курсивом.

Моделюючи пропозиційні структури та пропозиції вагомо враховувати два аспекти: 1) безпосередню та опосередковану вивідність дериватів, тому індексом *n* маркуємо правобічний поширювач – непохідний нумератив, а індексом *v* – лівобічний поширювач – похідний числівник (Пономарева, 2017: 13); 2) конденсацію семантики, що оперта на синтагматику ономасіологічної ознаки (актанта 2), тому індекс *Num* позначає відсутність синтагматичного словотвірного значення, а *Num-Num* – його наявність. Наприклад:

– СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*»:

СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ один, чотири:

ВС «кількість» – СЛОТ «відношення»:

ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num)}»:

П «дискретно-недискретна кількість відноситься до дискретної кількості_n, що називає порядковість чисел першого десятка»: *четвёртий* та ін.;

ПС «кількість – предикат – кількість_{v (Num)}»:

П «дискретно-недискретна кількість відноситься до дискретної кількості_v, що називає порядковість другого десятка»: *одинадцятий* (СГ один) тощо.

– Ускладнене СЗ зі СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*»:

СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ один, вісім:

ВС «кількість» – СЛОТ «відношення»:

ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num-Num)}» (47 од.):

П «кількість дискретно-недискретна відноситься до дискретної кількості_n, схарактеризованої дискретною кількістю на позначення першого десятка»: *одномільярдний* (СГ один) та ін.

ПС «кількість – предикат – кількість_{v (Num-Num)}»:

П «кількість дискретно-недискретна відноситься до дискретної кількості_v, схарактеризованої дискретною кількістю на позначення першого десятка»: *вісімнадцятитисячний* (СГ вісім).

Отже, з урахуванням зазначених вище аспектів інтерпретуємо глибинний зміст внутрішньочислівникового словотворення (з метою лаконічності викладу матеріалу наведемо приклади за узагальненими схемами – пропозиційними структурами).

СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num)}», ПС «кількість – предикат – кількість_{v (Num)}»: актант – дискретно-недискретна кількість, предикат – відноситися, актант 2 – дискретна кількість_n, дискретна кількість_v. Наприклад: *тисячний, вісімнадцятий* (! [який має номер (вісімнадцять) згідно з певним розкладом]) та ін.

СЗ «*недискретна кількість від дискретної*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num)}», «кількість – предикат – кількість_{v (Num)}»: актант 1 – недискретна кількість, предикат – [складається з / називає], актант 2 – дискретна кількість_n, дискретна кількість_v. Наприклад: *дев'ятеро, дванадцятро* (СГ десять) тощо.

СЗ «*порядкове відношення до дискретно-недискретної кількості*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{v (Num)}»: актант 1 – дискретно-недискретна кількість, предикат – відноситися, актант 2 – недискретна кількість_v. Наприклад: *стонадцятий* (СГ сто) та інші.

СЗ «*дискретна кількість від порядкової*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{v (Num)}»: актант 1 – дискретна кількість, предикат – [є], актант 2 – недискретна кількість_v. Наприклад: *півтретя* ([два] з половиною).

СЗ «*розташований на невизначеній дискретній кількості*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num)}»: актант 1 – дискретно-недискретна кількість, предикат – [знаходиться в межах], актант 2 – дискретно-недискретна кількість_n. Наприклад: *надцять*.

Ускладнене синтагматичне СЗ зі СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*»: ПС «кількість – предикат – кількість_{n (Num-Num)}», «кількість – предикат – кількість_{v (Num-Num)}»: актант 1 – дискретно-недискретна кількість, предикат – відноситися, актант 2 – дискретна кількість_n, дискретна кількість_v. Наприклад: *шеститисячний* (СГ шість), *восьмисоттисячний* (СГ сто) тощо.

Неускладнене синтагматичне СЗ: ПС «кількість – предикат – кількість / число_{n (Num-Num)}»: актант 1 – дискретна кількість / число, дискретно-недискретна кількість, [дискретна кількість] / число, недискретна кількість, предикат – [складається з] / називає, [знаходиться в межах], дорівнювати, складатися з / називати, означати, [складатися з], актант 2 – дискретна кількість_n, [дискретна кількість_n] / число, недискретна кількість_v. Наприклад: *тридев'ять* (число [27]) (СГ десять) та інші.

2. Слотне наповнення словотвірних значень дозволяє їх згрупувати за когнітивною тематикою, при цьому відображаємо вербалізовані слоти та суфбреймову належність СЗ з метою відбиття ієрархічності фреймів.

СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*» / СЗ «*порядкове відношення до дискретно-недискретної кількості*» / ускладнене синтагматичне СЗ зі СЗ «*порядкове відношення до дискретної кількості*»: СЛОТ «відношення»: СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, сімдесят, сто, тисяча, мільйон / заст. міліон: ВС «кількість»; ЛСВ₁ десять, сто: ВС «кількість»; ЛСВ₁ один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім,

вісім, дев'ять, десять, сто, тисяча, мільйон / заст. міліон. Наприклад: ВС «кількість»: *міліонний / надцятий* (СГ десять) / *однотисячний* (СГ один) та ін.

СЗ «дискретна кількість від порядкової» / неускладнене синтагматичне СЗ: СЛОТ «дискретна кількість»: СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ трі: ВС «кількість»; ЛСВ₁ один, два, трі, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, сто: ВС «кількість / цифра / число». Наприклад: *півтретя* ([два] з половиною) / *тридцять* (// [складова частина багатозначного або дробового] числа // [одиниць] // [приблизна (кількість із тридцяти) одиниць]) (СГ трі) тощо.

СЗ «недискретна кількість від дискретної»: СЛОТ «недискретна кількість»: СУБФРЕЙМ ЛСВ₁ один, два, трі, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять. Наприклад: ВС «кількість»: *дев'ятеро* та ін.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, когнітивне моделювання нумеративів мутаційного типу деривації у внутрішньочислівниковому словотворенні доповнює

здобутки основоцентричної та семантичної дериватології. Мутаційні нумеративи характеризуються: 1) внутрішньою значущою дією, тому пропозиційні структури є трикомпонентними; 2) прирощеннями на рівні пропозицій у ліво- та правобічних актантах, а також предикатній частині; 3) наявністю семантичного прирощення; 4) тематичною єдністю СЗ на базі слотів «відношення» та «дискретна кількість»; тема «недискретна кількість» функціонує в межах єдиного СЗ; 5) вербалізацією слотної частини семами «кількість» та «кількість / цифра / число» у межах єдиного субфрейму ЛСВ₁ у структурі всіх тринадцяти фреймів.

Перспективність дослідження полягає в можливості когнітивно змодельовати словотвірну семантику дериватів, правобічний актант яких представлений кількістю, а також можливістю комп'ютеризувати встановлені дані задля пошуку похідних у межах понять «фрейм», «субфрейм», когнітивний слот», «вербалізований слот», «словотвірне значення».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антология концептов / под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. Волгоград : Парадигма. 2005. Т. 1. 352 с. URL: http://sterninia.ru/files/757/4_Izbrannye_nauchnye_publicacii/Antologija_konceptov/Antologia_1.pdf (дата звернення: 18.06.2022).
2. Аристотель. Категории. Москва, 1939. 89 с. URL: <https://en.calameo.com/read/004859225a74ecf7aa86b> (дата звернення: 12.09.2022).
3. Болдырев Н.Н. Фреймовая семантика как метод когнитивного анализа языковых единиц. 2000. С. 1–7. URL: https://www.academia.edu/3625741/Фреймовая_семантика (дата звернення: 30.08.2022).
4. Борисенкова Л.М. Когнитивная система представления мира (на материале словообразования немецкого языка). *Языкознание и литературоведение*. 2009. № 1. (018). С. 62–69. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kognitivnaya-sistema-predstavleniya-mira-na-materiale-slovoobrazovaniya-nemetskogo-yazyka/viewer> (дата звернення: 30.08.2022).
5. Вакалюк І.В. Функціонально-семантична категорія дієслівної квантитативності в сучасній українській літературній мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2019. 217 с. (дата звернення: 01.10.2021).
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В.Т. Бусела. Київ; Ірпінь, 2002. 1440 с.
7. Грещук Б.В. Словотвірні категорії і когнітивна категоризація дійсності. *Вісник Прикарпатського національного університету*. 2012. Вип. 33–39.
8. Грещук В.В. Словотвірне гніздо з вершиною Христос у мовній картині світу українців. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2020. № 8. С. 11–21. URL: https://www.pl/data/include/cms/Studia_Ucrainica_2020_8.pdf?v=1601463066046 (дата звернення: 02.09.2022).
9. Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 1995. 208 с.
10. Евсева И.В. Комплексные единицы русского словообразования : когнитивный подход : монография. Москва : Книжный дом «Либроком», 2011. 310 с.
11. Кочерга Г.В. Исторична дериватологія української мови в когнітивному вимірі. *Слов'янський збірник* : збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. Вип. 17. Ч. 2. С. 90–95. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3439/1/sbornik%20slav2.90-95%2B.pdf> (дата звернення: 02.09.2022).
12. Минский М. Фреймы для представления знаний. Москва : Энергия. 1979. URL: <https://djvu.online/file/esqHL2O1jYeQW> (дата звернення: 29.09.2022).
13. Нариси з основоцентричної дериватології : монографія / Грещук В.В., Бачкур Р.О., Джочка І.Ф., Пославська Н.М. ; за ред. В. Грещука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 348 с.

14. Осадчий М.А. Пропозиционально-фреймовое моделирование гнезда однокоренных слов: на материале русских народных говоров : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Кемерово, 2007. 27 с. URL: <http://cheloveknauka.com/v/203936/a/?#?page=1> (дата звернення: 02.09.2022).
15. Павленко В.Г. Пропозиционально-фреймовая организация гнезд однокоренных слов ментального значения в английском языке. *Язык и культура*. 2015. № 4 (32). С. 65–72. URL: [http://journals.tsu.ru/uploads/import/969/files/4\(32\)_063.pdf](http://journals.tsu.ru/uploads/import/969/files/4(32)_063.pdf) (дата звернення: 22.09.2022).
16. Полужин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Видавництво «Закарпаття», 1999. 235 с.
17. Пономарева Е.А. Фреймовое моделирование лексико-словообразовательных гнезд с вершинами – именами соматических объектов (на материале русского языка) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Красноярск. 2017.
18. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. Київ, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 2017–2023).
19. Словник української мови: в 20 т. / за ред. В.М. Русанівського. Київ, 2010–2019. Т. 1–11. URL: <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0> (дата звернення: 2017–2023).
20. Фаломкина И.П. Пропозиционально-фреймовое моделирование словообразовательной ниши с формантом -н/я/ (на материале русских народных говоров) : автореф. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Кемерово, 2012.
21. Шишліна О.А. Поняття словотвірного концепта. *Філологічні науки* : збірник наукових праць. Полтава, 2011. № 8. С. 110–115. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1597/1/Shyshlin.pdf> (дата звернення: 20.06.2022).
22. Шмелева Т.В. Семантический синтаксис : текст лекций. Красноярск, 1988. 54 с.
23. Янценецкая М.Н. Пропозициональный аспект словообразования (обзор сибирских дериватологов). *Вестник Томского государственного университета*. 2014. № 1 (27). С. 167–192. URL: <http://journals.tsu.ru/engine/download.php?id=79867&area=files> (дата звернення: 01.09.2022).

REFERENCES:

1. *Antologija konceptov* [Anthology of concepts] (2005). Volgograd: Paradigma. Т. 1. 352 s. [in Russian].
2. Aristotel (1939). *Kategorii* [Categories]. Moskva. 89 s. [in Russian].
3. Boldyrev, N.N. (2000). Freimovaia semantika kak metod kognitivnogo analiza iazykovykh edinite [Frame semantics as a method of cognitive analysis of language units]. S. 1–7 URL: https://www.academia.edu/3625741/Фреймовая_семантика [in Russian].
4. Borisenkova, L.M. (2009). *Kognitivnaia sistema predstavleniia mira (na materiale slovoobrazovaniia nemetskogo iazyka)* [Cognitive system of representation of the world (on the material of word formation of the German language)]. *Yazikoznanie i literaturovedenie*. № 1 (018). S. 62–69 [in Russian].
5. Vakaliuk, I.V. (2019). *Funktsionalno-semantychna katehoriia diieslivnoi kvantytativnosti v suchasni ukrainskii literaturnii movi* [Functional-semantic category of verb quantitativity in modern Ukrainian literary language]: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Ivano-Frankivsk. 217 s. [in Ukrainian].
6. *Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (2002) / za red. V.T. Busela. Kyiv; Irpin. 1440 s. [in Ukrainian].
7. Hreshchuk, B.V. (2012). Slovtvorni katehori i kohnityvna katehoryzatsiia diisnosti [Word-formation categories and cognitive categorization of reality]. *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Precarpathian National University*. Vyp. 33–39 [in Ukrainian].
8. Greshchuk, V.V. (2020). Slovtvirne hnizdo z vershynoiu Khrystos u movnii kartyni svitu ukrainsiv [The word-creating nest with the apex of Christ in the linguistic picture of the world of Ukrainians]. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. № 8. S. 11–21 [in Ukrainian].
9. Greshchuk, V.V. (1995). *Ukrainskyi vidpryketnykovyi slovtvir* [Ukrainian adjective word formation]: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Plai. 208 s. [in Ukrainian].
10. Evseeva, I.V. (2011). *Kompleksnye edinity russkogo slovoobrazovaniia: kognitivnyi podkhod* [Complex units of the Russian word formation: cognitive approach]: monografiia. Moskva: Knizhnyi dom “Librokom”. 310 s. [in Russian].
11. Kocherha, H.V. (2012) Istorychna deryvatolohiia ukrainskoi movy v kohnityvnomu vymiri [Historical derivatology of the Ukrainian language in the cognitive dimension]. *Slov'ianskyi zbirnyk: zbirnyk naukovykh prats – Slavic collection: collection of scientific works*. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho. Vyp. 17. Ch. 2. S. 90–95 [in Ukrainian].
12. Minskii, M. (1979). *Freimy dlia predstavleniia znanii* [Frames for presentation is known]. Moskva: Energiia [in Russian].
13. *Narysy z osnovotsentrychnoi deryvatolohii* [Essays on fundamental-centric derivatology] (2007): monohrafiia / Greshchuk V.V., Bachkur R.O., Dzhochka I.F., Poslavska N.M.; za red. V. Greshchuka. Ivano-Frankivsk: Misto NV. 348 s. [in Ukrainian].

14. Osadchii, M.A. (2007). *Propozitsionalno-freimovoe modelirovanie gnezda odnokorenykh slov: na materiale russkikh narodnykh govorov* [Positional-frame modeling of the nest of single-root words: on the material of Russian folk dialects]: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kemerovo. 27 s. [in Russian].
15. Pavlenko, V.G. (2015). Propozitsionalno-freimovaia organizatsiia gnezd odnokorenykh slov mentalnogo znacheniiia v angliiskom iazyke [Propositional-frame modeling of a nest of single root words in English language]. *Iazyk i kultura – Language and culture*. № 4 (32). S. 65–72 [in Russian].
16. Poliuzhyn, M.M. (1999). *Funktsionalnyi i kognityvnyi aspekty anhliiskoho slovotvorennia* [Functional and cognitive aspect of English word formation]. Uzhhorod: Vydavnytstvo “Zakarpattia”. 235 s. [in Ukrainian].
17. Ponomareva, E.A. (2017). Freimovoe modelirovanie leksiko-slovoobrazovatelnykh gnezd s vershinami – imenami somaticheskikh obektov (na materiale russkogo iazyka) [Frame modeling of lexical and word-forming nests with vertices – names of somatic objects (on the material of Russian language)]: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Krasnoiarsk [in Russian].
18. *Slovnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (1970–1980): v 11 t. / za red. I.K. Bilodida. Kyiv [in Ukrainian].
19. *Slovnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (2010–2019): v 20 t. / za red. V.M. Rusanivskoho. Kyiv. T. 1–11 [in Ukrainian].
20. Falomkina, I.P. (2012). *Propozitsionalno-freimovoe modelirovanie slovoobrazovatelnoi nishi s formantom -n/ia/ (na materiale russkikh narodnykh govorov)* [Positional-frame modeling of word-forming niche with formant -n/i/ (on the material of Russian folk dialects)]: avtoref. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kemerovo [in Russian].
21. Shyshlina, O.A. (2011). Poniattia slovotvornoho kontsepta [The concept of a word-formation concept]. *Filolohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats – Philological Sciences: collection of scientific works*. Poltava. № 8. S. 110–115 [in Ukrainian].
22. Shmeleva, T.V. (1988). *Semanticheskii sintaksis* [Semantic syntax]: tekst lekcii. Krasnoiarsk. 54 s. [in Russian].
23. Iantcenetckaia, M.N. (2014). Propozitsionalnyi aspekt slovoobrazovaniia (obzor sibirskikh derivatologov) [Positional aspect of word formation (overview of siberian derivatologists)]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Vestnik of Tomsk State University*. № 1 (27). S. 167–192 [in Russian].